

CAPUT LXXVIII.

Quod mediantibus creaturis intellectualibus aliæ creaturæ reguntur à Deo.

Quia vero ad providentiam divinam pertinet ut ordo servetur in rebus; congruus autem ordo est ut à supremis ad infima descendatur proportionaliter: oportet quod divina providentia secundum quamdam proportionem usque ad res ultimas perveniat. Hæc autem proportio est ut sicut supremæ creaturæ sunt sub Deo, & gubernantur ab ipso; ita inferiores creaturæ sint sub superioribus, & reguntur ab ipsis. Inter omnes autem creaturas sunt supremæ intellectuales, ut ex superioribus patet cap. XLIX. Exigit igitur divina providentia ratio ut cæteræ creaturæ per creaturas rationales regantur.

2. Amplius. Quæcumque creatura (1) exequitur divinæ providentiæ ordinem, hoc habet in quantum participat aliquid de virtute sibi providentis; sicut instrumentum non movet, nisi in quantum per motum participat aliquid de virtute principalis agentis. Quæ igitur amplius de virtute divinæ providentiæ participant, sunt executiva divinæ providentiæ in illa quæ minus participant. Creaturæ autem intellectuales plus aliis de ipsa participant: nam cum ad providentiam requiratur dispositio ordinis, quæ fit per cognoscitivam virtutem, & executio, quæ fit per operativam; creaturæ rationales utramque virtutem participant, reliquæ vero creaturæ virtutem operativam tantum. Per creaturas igitur rationales, omnes aliæ creaturæ sub divina providentia reguntur.

3. Adhuc. Cuiusmodi à Deo datur aliqua virtus, datur ei in ordine ad effectum ipsius virtutis: sic enim optime omnia disponuntur, dum unumquodque ordinatur ad omnia bona quæ ex ipso nata sunt provenire. Virtus autem intellectiva de se est ordinativa, & regitiva: unde videmus quod quando conjunguntur in eodem, virtus operativa sequitur regimen virtutis intellectivæ; sicut in homine videmus quod ad imperium voluntatis movetur membrum: idem etiam apparet, si in diversis existant, nam illi homines qui excedunt in virtute intellectiva excedunt. Exigit igitur divinæ providentiæ ratio quod creaturæ aliæ per creaturas intellectuales regantur.

4. Item. Virtutes particulares natæ sunt moveri à virtutibus universalibus, ut patet tam in arte, quam in natura. Constat autem quod virtus intellectiva est universalior omni alia virtute operativa: nam virtus intellectiva continet formas universales, omnis autem virtus operativa tantum est ex aliqua propria forma operantis. Oportet igitur quod per virtutes intellectuales moveantur, & regantur omnes aliæ creaturæ.

5. Præterea. In omnibus potentiis ordinatis una est directiva alterius, quæ magis rationem cognoscit; unde videmus in artibus, quod ars illa ad quam pertinet finis, ex quo sumitur ratio totius artificii, dirigit illam, & imperat ei quæ artificium operatur, sicut ars gubernatoria navifactivæ, & illa quæ formam inducit, imperat ei quæ materiam disponit. Instrumenta autem quæ non cognoscunt aliquam rationem, reguntur tantum. Cum ergo solæ intellectuales creaturæ rationes ordinis rerum creaturarum cognoscere possint, earum erit regere, & gubernare omnes alias creaturas.

(1) Al. exquirat.

6. Adhuc. Quod est per se, est causa ejus quod est per aliud. Solæ autem creaturæ intellectuales operantur per se ipsas, utpote suarum operationum per liberum voluntatis arbitrium dominæ existentes; aliæ vero creaturæ ex necessitate naturæ operantur, tamquam ab alio motæ. Creaturæ igitur intellectuales per suam operationem sunt motivæ, & regitivæ aliarum creaturarum.

CAPUT LXXIX.

Quod substantiæ intellectuales inferiores reguntur per superiores.

1. CUM autem inter creaturas intellectuales quædam sint aliis altiores, ut ex superioribus patet Lib. II. à cap. xci. usque ad xcvi. oportet quod inferiores intellectualium naturarum per superiores gubernentur.

2. Adhuc. Virtutes magis universales sunt motivæ virtutum particularium, ut dictum est cap. præc. Superiores autem inter intellectuales naturas habent formas magis universales, ut supra Lib. II. cap. xcvi. ostensum est. Sunt igitur regitivæ inferiorum intellectualium naturarum.

3. Item. Potentia intellectiva quæ est propinquior principio, semper invenitur regitiva intellectualis virtutis quæ magis à principio distat. Quod quidem apparet tam in scientiis speculativis, quam in activis: nam scientia speculativa quæ accipit ab aliis principia ex quibus demonstrat, dicitur esse illi subalternata; & scientia activa quæ est propinquior fini, qui est principium in operativis, est architectonica respectu magis distantis. Cum ergo inter intellectuales substantias quædam sint primo principio, scilicet Deo, propinquiores, ut supra cap. XLVIII. & LXXVIII. ostensum est, ipsæ erunt aliarum regitivæ.

4. Adhuc. Superiores intellectuales substantiæ perfectius divinæ sapientiæ influentiam in se ipsis recipiant, cum unumquodque recipiat aliquid secundum modum suum. Per sapientiam autem divinam omnia gubernantur, & sic oportet quod ea quæ magis participant divinam sapientiam, sint gubernativa eorum quæ minus participant. Substantiæ igitur intellectuales inferiores gubernantur per superiores. Dicuntur igitur superiores spiritus & Angeli, in quantum inferiores spiritus dirigit, quasi eis annuntians: nam Angeli quasi nuntii dicuntur, & ministri, in quantum per suam operationem exequuntur etiam in rebus corporalibus divinæ providentiæ ordinem: nam minister est quasi instrumentum animatum, secundum Philosophum VIII. Ethic. cap. vii. & I. Politic. cap. i.

Et hoc est quod dicitur in Psalm. ciiii. 4. Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem.

CAPUT LXXX.

De ordinatione Angelorum ad invicem.

Quum autem corporalia per spiritualia regantur, ut ostensum est; corporalium autem sit quidam ordo; oportet quod superiora corpora per superiores intellectuales substantias regantur, inferiora vero per inferiores. Quia vero quanto aliqua substantia est superior, tanto virtus ejus est universalior; virtus vero intellectualis substantiæ est universalior virtute corporis: superiores quidem inter

intellectuales substantias habent virtutes non explicabiles per aliquam virtutem corpoream, & ideo non sunt corporibus unitæ; inferiores vero habent virtutes particulatas, explicabiles per aliqua corporea instrumenta, & ideo oportet quod corporibus uniantur. Sicut autem superiores inter substantias intellectuales sunt universalioris virtutis, ita etiam & perfectius divinam dispositionem ab ipso recipiunt in hoc quod usque ad singularia ordinis rationem cognoscunt, per hoc quod à Deo accipiunt. Hæc autem divinæ ordinationis manifestatio divinitus facta usque ad ultimas intellectualium substantiarum pertingit, sicut dicitur Job xxv. 3. Numquid est numerus militum ejus? & super quem non surget lumen ejus? Sed inferiores intellectus non in ea perfectione ipsam recipiunt, quod per eam singula quæ ad ordinem divinæ providentiæ spectant, ab ipsis exequenda, cognoscere possint; sed solum quædam communitate: quantoque sunt inferiores, tanto per primam illuminationem divinitus acceptam minus in speciali divini ordinis cognitionem accipiunt, intantum quod intellectus humanus, qui est infimus secundum naturalem cognitionem, solum quorundam universalissimorum notitiam habet. Sic igitur substantiæ intellectuales superiores perfectiorem cognitionem prædicti ordinis immediate consequuntur à Deo; quam quidem perfectionem oportet quod aliæ inferiores per eas consequantur, sicut supra diximus quod universalis discipuli cognitio per cognitionem magistri, qui in speciali cognoscit, perducitur ad perfectum. Hinc est quod Dionysius de supremis intellectualibus substantiis, quas primæ hierarchiæ, id est sacri principatus, nominat, vii. capit. cœlestis Hierarchiæ dicit, quod non per alias substantias sanctificata, sed ab ipsa Divinitate in ipsa immediate extenduntur etiam ad immaterialem, & invisibilem pulchritudinem, quantum fas est, in contemplationem adducuntur, & ad divinorum operum essentiales rationes: & per has dicit suppositas cœlestium essentialium dispositiones erudiri.

Sic ergo altiores intellectus in altiori principio cognitionis perfectionem suscipiunt. In qualibet autem dispositione providentiæ ipsa ordinatio effectuum ex forma agentium derivatur: oportet enim effectus à causa secundum aliquam similitudinem procedere. Quod autem agens suæ formæ similitudinem effectibus communicet, est propter aliquem finem. Primum ergo principium in dispositione providentiæ est finis; secundum, forma agentis; tertium, ipsa dispositio ordinis effectuum. Supremum igitur in ordine intellectus est quod in fine ordinis ratio attendatur; secundum autem, quod in forma; tertium vero, quod ipsa ordinis dispositio in se ipsa, non in aliquo altiori principio cognoscatur. Unde & ars quæ considerat finem, est Architectonica respectu ejus quæ considerat formam, sicut gubernatoria respectu navifactivæ; ea vero quæ considerat formam, respectu ejus quæ considerat solum ordinem motum qui ordinatur ad formam, sicut navifactiva respectu manus artificum.

Sic ergo inter illos intellectus qui immediate in ipso Deo perfectam cognitionem ordinis providentiæ divinæ percipiunt, est quidam ordo: quia supremi, & primi ordinis providentiæ rationem accipiunt in ipso ultimo fine, qui est divina bonitas. Quidam tamen eorum aliis clarius, & isti dicuntur Seraphim, quasi ardentes, vel incendentes, quia per incendium solet designari intensio amoris, vel desiderii, qui sunt de fine. Unde Dionysius dicit vii. cap. cœles-

tis Hierar. quod ex hoc eorum nomine designatur, & immobilitas eorum erga divina fervens, & conflaxibilibus reductio inferiorum in Deum sicut in finem.

Secundi autem rationem providentiæ in ipsa forma divina perfecte cognoscunt; & hi dicuntur Cherubim, quod interpretatur scientiæ plenitudo, scientia enim per formam scibilis perficitur. Unde dicit Dionysius, quod talis nominatio signat quod sunt contemplativi in prima operatrice virtute divina pulchritudinis.

Tertii vero ipsam dispositionem divinorum iudiciorum in se ipsa considerant; & hi dicuntur Throni: nam per thronum potestas judiciaria designatur, secundum illud Psalm. ix. 5. Sediti super thronum qui iudicas justitias. Unde dicit Dionysius, quod per hanc denominationem designatur, quod sunt desjeris, & ad omnes divinas susceptiones familiariter apti.

Non autem sic præmissa intelligenda sunt, quasi aliud sit divina bonitas, & aliud divina essentia, & aliud scientia rerum dispositionem continens; sed quia secundum hoc alia & alia est ejus consideratio.

Item inter ipsos etiam inferiores spiritus, qui divini ordinis per eos exequendi perfectam cognitionem per superiores spiritus consequuntur, oportet ordinem esse: nam qui inter eos sunt altioris virtutis, etiam sunt universalioris in cognoscendo, unde cognitionem ordinis providentiæ in principiis, & causis magis universalibus adipiscuntur; interiores vero in causis magis particularibus: altioris enim intellectus esset homo qui ordinem omnium naturalium considerare posset in corporibus cœlestibus, quam qui indiget ad perfectam cognitionem ad inferiora prospicere. Illi igitur qui in causis universalibus, quæ sunt mediæ inter Deum, qui est universalissima causa, & causas particulares, possunt ordinem providentiæ perfecte cognoscere, medii sunt inter illos qui in ipso Deo rationem prædicti ordinis considerare sufficiunt, & eos qui in causis particularibus necesse habent considerare: & hi à Dionysio ponuntur in media hierarchia, quæ sicut à suprema dirigitur, ita dirigit infimam, ut dicit in vii. cap. cœl. Hierar.

Inter has etiam intellectuales substantias oportet quod ordo quidam existat. Nam ipsa universalis providentiæ dispositio distribuitur, quidem primo in multos executores: quod quidem fit per ordinem Dominationum; dominorum enim est præcipere quid alii exequantur. Unde Dionysius dicit vii. cap. cœl. Hierar. quod nomen dominationis designat aliquam anagogen suppositam omni servituti, & omni subjectioni superiori.

Secundo autem ab operante, & exequente distribuitur, & multiplicatur ad varios effectus: quod quidem fit per ordinem Virtutum, quarum ordo, ut dicit Dionysius ibidem, significat quædam sortem virilitatem in omnes deformes operationes, non relinquendum sui imbecillitate aliquem deiformem motum. Et sic patet quod principium universalis operationis ad hunc ordinem pertinet: unde videtur quod ad hunc ordinem pertineat motus cœlestium corporum, ex quibus sicut à quibusdam causis universalibus consequuntur particulares effectus in natura: & ideo virtutes cœlorum nominantur Luc. xxi. 26. ubi dicitur, quod virtutes cœlorum movebuntur: & ad eos etiam spiritus pertinere videtur executio divinorum operum quæ præter naturæ ordinem sunt; & ideo ista sunt sublimissima in divinis ministeriis: propter quod dicit Gregorius hom. xxxiv. super Evang. quod virtutes dicuntur illi spiritus per quos signa frequentius fiunt: & si quid aliud universale, & primum est in mi-

ministeriis divinis exequendis, conveniens est ad hunc ordinem pertinere.

Tertio vero universalis providentiæ ordo jam in effectibus institutus inconfusus custoditur, dum cohibentur ea quæ possent hunc ordinem perturbare: quod quidem pertinet ad ordinem Potestatum. Unde Dionysius dicit ibidem, quod nomen Potestatum importat quamdam bene ordinatam, & inconfusam circa divinas susceptiones ordinationem: & ideo Gregorius dicit, quod ad hunc ordinem pertinet contrarias potestates arcere.

Infini autem inter superiores intellectuales substantias sunt qui ordinem divini providentiæ in particularibus causis cognoscibilem divinitus accipiunt; & hi immediate rebus humanis præponuntur: unde Dionysius de eis dicit, quod ista tertia dispositio spirituum humanis hierarchiis per consequentiam præcipit. Per res autem humanas intelligendæ sunt omnes inferiores naturæ, & causæ particulares quæ ad hominem ordinantur, & in usum hominis cedunt, sicut patet ex præmissis.

Inter has etiam quidam ordo existit. Nam in rebus humanis est aliquod bonum commune, quod quidem est bonum civitatis, vel gentis, quod videtur ad Principatum ordinem pertinere: unde dicit in eodem capitulo, quod nomen Principatus designat quoddam dominium cum ordine sacro: propter quod Danielis x. fit mentio de Michaeli Principe Judæorum, & Principe Persarum, & Græcorum: & sic dispositio regnorum, & mutatio dominationis de gente in gentem, ad ministerium hujus ordinis pertinere oportet. Instructio etiam eorum qui inter homines existunt principes, de his quæ ad administrationem sui regiminis pertinent, ad hunc ordinem spectare videtur.

Est etiam aliquod humanum bonum quod non in communitate consistit, sed ad unumquemque pertinet secundum se ipsum, non tamen uni soli esse utile, sed multis, sicut quæ sunt ab omnibus, & singulis credenda, & servanda, sicut ea quæ sunt fidei, & cultus divinus, & alia hujusmodi: & hoc ad Archangelos pertinet: de quibus Gregorius dicit, quod summa nuntiant sicut Gabrielem Archangelum nominamus, quia unigeniti Verbi incarnationem nuntiavit, (1) quod ab omnibus credendum est.

Quoddam vero humanum bonum est ad unumquemque singulariter pertinens; & hoc ad ordinem pertinet Angelorum, de quibus Gregorius dicit, quod infima nuntiant: unde & hominum custodes esse dicuntur, secundum illud Psal. xc. 11. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis &c. unde & Dionysius dicit, quod Archangeli medii sunt inter Principatus, & Angelos, habentes aliquid commune cum utrisque: cum Principatibus quidem in quantum inferioribus Angelis ducatum præstant; nec immerito, quia quæ sunt propria in humanis, secundum ea quæ sunt communia, dispensari oportet: cum Archangelis vero, quia annuntiant Angelis, & per Angelos nobis; quorum est manifestare hominibus quæ ad eos pertinent secundum uniuscujusque analogiam: propter quod & commune nomen ultimus ordo quasi speciale sibi assumit, quia scilicet officium habet nobis immediate nuntiandi: & propter hoc Archangeli nomen compositum habent ex utroque, dicantur enim Archangeli, quasi principes Angeli.

Assignat autem & Gregorius aliter cælestium spirituum ordinationem. Nam Principatus inter medios

(1) Ita editio Veneta 1589. in Romana 1570. & Veneta 1593. deest quod. Lucarinus legendum censet cui.

spiritus connumerat post Dominationes immediate, Virtutes vero inter infimos ante Archangelos. Sed diligenter inspicentibus utraque ordinatio in modico differt: nam secundum Gregorium Principatus dicitur non qui gentibus præponuntur, sed qui etiam ipsis bonis spiritibus principantur, quasi præsidentes in ministeriorum divinorum executione: dicit enim, quod principiari est inter alios priorem existere. Hoc autem secundum assignationem antedictam diximus ad Virtutum ordinem pertinere: Virtutes autem secundum Gregorium sunt quæ ad quasdam particulares operationes ordinantur, cum aliquo speciali casu præter communem ordinem oportet aliquid miraculose fieri: secundum quam rationem satis convenienter cum infimis ordinantur. Utraque autem ordinatio ex verbis Apostoli auctoritatem habere potest: dicit enim Ephes. 1. 20. Constituens illum, scilicet Christum, ad dexteram suam in cælestibus supra omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem. In quo patet quod ascendendo, supra Potestates Principatus posuit: & supra has, Virtutes, supra quas, Dominationes collocavit: quem ordinem Dionysius observavit. Ad Coloss. autem 1. 16. loquens de Christo dicit: Sive Troni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt: in quo patet quod à Tronis incipiens descendendo, sub eis Dominationes, sub quibus Principatus, & sub his Potestates posuit: quem ordinem Gregorius observavit. De Seraphim autem fit mentio Isaïæ vi. de Cherubim autem Ezech. 1. De Archangelis in Canonica Judæ vers. 1x. Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercetur de Moyse corpore &c. De Angelis autem in Psalmis, ut dictum est.

Est autem in omnibus ordinatis virtutibus hoc commune, quia in vi superioris virtutis omnes inferiores agunt: unde id quod diximus ad Seraphim ordinem pertinere, omnes inferiores ex virtute ipsius exequuntur; & similiter etiam in aliis ordinibus est considerandum.

CAPUT LXXXI.

De ordinatione hominum ad invicem, & ad alia.

Inter alias vero intellectuales substantias, humanæ animæ infimum gradum habent: quia, sicut supra cap. præced. dictum est, in sui institutione cognitionem ordinis providentiæ divini in sola quadam universali cognitione suscipiunt: ad perfectam vero ordinis singularium cognitionem oportet quod ex ipsis rebus in quibus ordo divini providentiæ jam particulariter institutus est, perducantur: unde oportuit quod haberent organa corporea, per quæ à rebus corporalibus cognitionem haurirent, ex quibus tamen propter debilitatem intellectualis luminis, perfectam notitiam eorum quæ ad hominem spectant, adipisci non valent, nisi per lumen superioris spiritus adjuventur, hoc exigente divina dispositione, ut inferiores per superiores spiritus perfectionem acquirant, ut supra cap. LXXIX. ostensum est. Quia tamen aliquid homo de lumine intellectuali participat, ei secundum providentiæ divini ordinem subduntur animalia bruta, quæ intellectu nullo modo participant: unde dicitur Gen. 1. 26. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, scilicet secundum quod intellectum habet, & præsit piscibus

maris, & volucribus cæli, & bestiis (1) terræ. Animalia vero bruta etsi intellectu careant, quia tamen cognitionem aliquam habent, plantis, & aliis quæ cognitionem carent, secundum divinam providentiæ ordinem præferuntur: unde dicitur Gen. 1. 29. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & universa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam, & cunctis animantibus terræ.

Inter ea vero quæ penitus cognitionem carent, unum subjacet alteri, secundum quod unum est altero magis potentius in agendo: non enim participant aliquid de dispositione providentiæ, sed solum de executione. Quia vero homo habet intellectum, & sensum, & corporalem virtutem; hæc in ipso ad invicem ordinantur secundum divinam providentiæ dispositionem ad similitudinem ordinis qui in universo invenitur: nam virtus corporea subditur sensitivæ, & intellectivæ virtuti velut exequens eam imperium; ipsa vero sensitiva potentia intellectivæ subditur, & sub ejus imperio continetur.

Ex eadem ratione & inter ipsos homines ordo invenitur: nam illi qui intellectu præminent, naturaliter dominantur illi vero qui sunt intellectu deficientes, corpore vero robusti, à natura videntur instituti ad serviendum, sicut Aristoteles dicit in sua Politica, cui etiam concordat sententia Salomonis, qui dicit Proverbiorum xi. 29. Qui stultus est, serviet sapienti: & Exod. xviii. 21. dicitur: Provide de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, qui judicent populum omni tempore. Sicut autem in operibus unitis hominis ex hoc inordinatio provenit quod intellectus sensualis virtutem sequitur, sensualis vero virtus propter corporis indispotionem trahitur ad corporis motum, ut in claudicantibus apparet; ita & in regimine humano inordinatio provenit ex eo quod non propter intellectus præminentiam aliquis præest, sed vel robore corporali dominium sibi usurpat, vel propter sensuale affectionem aliquis ad regendum præficitur: quam quidem inordinationem nec Salomon tacet, qui dicit Eccl. x. 5. Est malum quod vidi sub Sole quasi per errorem egressionis à facie principis, positum stultum in dignitate sublimi. Hujusmodi autem inordinatio divinam providentiam non excludit: (2) provenit enim ex permissione divina propter defectum inferiorum agentium, sicut & de aliis malis superius dictum est. Neque per hujusmodi inordinationem totaliter naturalis ordo pervertitur: nam stultorum dominium infirmum est, nisi sapientum consilio roboretur: unde dicitur Proverbiorum xx. 18. Cogitationes consilii roborabuntur, & gubernaculis tractanda sunt bella: & xxiv. 5. Vir sapiens fortis est, & vir doctus robustus, & validus, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus ubi multa consilia. Et quia consilians regit eum qui consilium accipit, & quodammodo ei dominatur, dicitur Proverbiorum xvi. 1. 2. quod servus sapiens dominabitur filii stultis.

Patet ergo quod divina providentia omnibus rebus ordinem imponit, ut sic verum sit quod dicit Apostolus Roman. xiii. 1. Quæ à Deo sunt, ordinata sunt.

(1) Vulgata: universæque terræ. (2) Ita hunc locum effert Franciscus Ferrariensis in commentariis: ita etiam ex eo corrigit Lucarinus, addita tantummodo particula sed ante, neque subsequens. Edita vero exempla quæ vidimus, sic habebant: provenit neque per hujusmodi, intermediis omissis.

CAPUT LXXXII.

Quod corpora inferiora reguntur à Deo per superiora.

Sicut autem in substantiis intellectualibus est superioribus, & inferioribus; ita etiam in substantiis corporalibus. 1. Substantiæ autem intellectuales reguntur à superioribus, ut dispositio divini providentiæ proportionaliter descendat usque ad infima, sicut jam cap. LXXXI. & seq. dictum est. Ergo pari ratione inferiora corpora per superiora disponuntur.

2. Amplius. Quanto aliquod corpus est superius loco, tanto invenitur esse formalius; & propter hoc rationabiliter locus superior est locus inferioris: nam forma est continere, sicut loci: aqua enim est formalior terra, aer aqua, & ignis aere. Sed corpora cælestia sunt omnibus loco superiora. Ipsa igitur sunt magis formalia omnibus aliis: ergo magis activa. Agunt ergo in inferiora corpora, & sic per ea inferiora disponuntur.

3. Item. Quod est in sua natura perfectum absolute contrarietate, est universalioris virtutis quam illud quod in sua natura non perficitur nisi in contrarietate: contrarietas enim est ex differentiis determinantibus, & contrahentibus genus: unde in acceptione intellectus, quia est universalis, species contrariorum non sunt contrariæ, quam sint simul. Corpora autem cælestia sunt in suis naturis absque omni contrarietate perfecta: non sunt enim levia, neque sunt gravia, neque calida, neque frigida; corpora vero inferiora non perficiuntur in suis naturis nisi cum aliqua contrarietate, & hoc etiam motus eorum demonstrat: nam motui circulari corporum cælestium non est aliquid contrarium, unde nec in eis violentia esse potest; motus autem inferiorum corporum contrarii sunt, scilicet motus deorsum motus sursum. Corpora ergo cælestia sunt universalioris virtutis quam corpora inferiora. Universales autem virtutes sunt motivæ particularium, sicut ex dictis cap. LXXXIII. patet. Corpora ergo cælestia movent, & disponunt corpora inferiora.

4. Adhuc. Ostensum est supra cap. LXXXVIII. quod per substantias intellectuales omnia alia reguntur. Corpora autem cælestia sunt similia substantiis intellectualibus quam alia corpora, in quantum sunt incorruptibilia; sunt etiam eis propinquiora, in quantum ab eis immediate moventur, ut supra ostensum est. Per ipsa igitur reguntur inferiora corpora.

5. Præterea. Oportet primum principium motus esse aliquid immobile. Quæ ergo magis accedunt ad immobilitatem, debent esse aliorum motiva. Corpora autem cælestia magis accedunt ad immobilitatem primi principii quam inferiora, quia non moventur nisi una specie motus, scilicet motu locali; alia vero corpora moventur omnibus speciebus motus. Corpora igitur cælestia sunt motiva, & regitiva omnium inferiorum corporum.

6. Amplius. Primum in quolibet genere est causa eorum quæ sunt post. Inter omnes autem alios motus, primus est motus cæli. Primo quidem quia motus localis est primus inter omnes motus & tempore, quia solus potest esse perpetuus, ut probatur in VIII. Da

Phy. I.